

TADEUSZ BANASZEK

ORCID: 0000-0003-3140-9362

Kieleckie Towarzystwo Naukowe

Wywłaszczenie na cele wojskowe nieruchomości w Bliżynie w 1937 roku

Słowa kluczowe: Bliżyn, powiat konecki, województwo kieleckie, Wojsko Polskie, wywłaszczenia

Key words: Bliżyn, Końskie Poviát, Kielce Voivodeship, Polish Army, expropriation

Streszczenie: Prezentowane teksty źródłowe pochodzą z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach – zespół Urząd Wojewódzki Kielecki 1919–1939, sygn. 20460. Przedstawiają wniosek dowódcy Okręgu Korpusu Nr IV o wywłaszczenie oraz decyzję dotyczącą wywłaszczenia na cele wojskowe nieruchomości po upadłej na skutek bankructwa fabryce maszyn i narzędzi rolniczych w Bliżynie w powiecie koneckim, województwie kieleckim w 1937 r. Wywłaszczoną nieruchomość władze wojskowe wykorzystały do utworzenia oddziału Wojskowej Wytwórni Węgla Aktywnego w Skarżysku-Kamiennej. W okresie okupacji niemieckiej na terenie bliżyńskiej wytwórni Niemcy utworzyli obóz dla jeńców radzieckich, a następnie obóz pracy przymusowej, przekształcony w filię obozu koncentracyjnego na Majdanku. Po drugiej wojnie światowej część terenu po wytwórni zagospodarowała gmina Bliżyn. Od 1952 r. do 2000 r. funkcjonowała tam fabryka chemiczna.

Abstract: The presented source texts come from the resources of the State Archives in Kielce: The Kielce Voivodeship Office 1919–1939 Fonds, Ref. No. 20460. They concern the application filed by the Commander of Corps District No. IV for expropriation, as well as the decision regarding the expropriation for military purposes of the agricultural machinery and tools factory in Bliżyn, Końskie Poviát, Kielce Voivodeship, which collapsed due to bankruptcy in 1937. The expropriated real estate was used by the military authorities to establish a branch of the Military Activated Carbon Plant in Skarżysko-Kamienna. During the German occupation, on the premises of the former Bliżyn factory, the Germans established a camp for Soviet prisoners of war, and then a forced labour camp, transformed into a branch of the Majdanek concentration camp. After World

War II, part of the plant premises was developed by the Bliżyn Municipality. From 1952 to 2000, a chemical factory operated on the site.

Prezentowane teksty źródłowe pochodzą z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach – zespół Urząd Wojewódzki Kielecki 1919–1939, sygn. 20460. Przedstawiają korespondencję oraz decyzję dotyczącą wywłaszczenia na cele wojskowe nieruchomości po upadłej na skutek bankructwa fabryce maszyn i narzędzi rolniczych w Bliżynie w powiecie koneckim, województwie kieleckim w 1937 r. Teksty źródłowe odnoszą się do szczególnej formy wywłaszczenia w okresie II Rzeczypospolitej – na cele obrony państwa.

Władze wojskowe kierowały wnioski do wojewodów o wywłaszczenie niektórych terenów, które były niezbędne m.in. do wyszkolenia wojska czy budowy obiektów.

Art. 45 ustawy z 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju określał, że zakwaterowanie stałe i przejściowe obejmuje również zaopatrzenie wojska w tereny fortyfikacyjne, place wyszkolenia, ćwiczeń, strzelnice, ujeżdżalnie, pola lotnicze, place gimnastyczne oraz wszelkie inne do celów wyszkolenia niezbędne tereny. W art. 46 stwierdzono, że terenów tych dostarcza państwo. Natomiast jeśli uzyskania niezbędnie potrzebnych w danej miejscowości terenów nie da się w powyższy sposób skutecznie, mogą one być nabyte w trybie przewidzianym w obowiązujących przepisach o wywłaszczeniu nieruchomości¹.

Wywłaszczenie na cele obrony Państwa, określone w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym², odbywało się na zasadach ogólnych, jednak terminy były skrócone, wnioski wywłaszczeniowe były wiążące dla wojewody, a postępowanie odszkodowawcze mogło być prowadzone jednocześnie z postępowaniem wywłaszczeniowym. Organem orzekającym był wojewoda. Postępowanie wywłaszczeniowe składało się z trzech etapów: postępowania wywłaszczeniowego, postępowania odszkodowawczego oraz postępowania wywłaszczeniowego wykonawczego.

W województwie kieleckim w okresie międzywojennym na cele wojskowe, oprócz omawianej nieruchomości w Bliżynie, wywłaszczono:

- w garnizonie Będzin na podstawie zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 listopada 1927 r. cztery działki o łącznej powierzchni 0,2 ha, znajdu-

¹ Dziennik Ustaw 1925, nr 97, poz. 681.

² Tamże, 1934, nr 86, poz. 776.

jące się pomiędzy Koszarami Berestyckimi (w których stacjonował 23. Pułk Artylerii Polowej 23. Dywizji Piechoty) a ul. Wapienną i Poprzeczną, z przeznaczeniem na plac ćwiczeń³;

- zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 kwietnia 1934 r. grunty we wsi Sadków i w koloniach Nowa Dąbrowa, Długojów Górny, Długojów pod Radomiem o powierzchni 49,3 ha⁴; w 1938 r. wywłaszczono kolejne grunty pod budowę lotniska; na podstawie dwóch decyzji wojewody kieleckiego z 12 września 1937 r. i z 13 grudnia 1937 r. wywłaszczono na cele wojskowe pięć działek z gospodarstw rolnych, o powierzchni ponad 15 ha⁵;
- na podstawie zarządzenia Prezydenta RP z 27 października 1934 r. na cele wojskowe prywatną działkę o powierzchni 0,2 ha w podsandomierskich Chwałkach⁶ na plac ćwiczeń;
- 4 września 1937 r. Dowództwo Okręgu Korpusu nr X w Przemyślu złożyło wniosek do wojewody kieleckiego o wywłaszczenie na rzecz skarbu państwa terenu o powierzchni 1,1 ha, należącego do Feliksa Wertheima, położonego w Kolonii Sudół Halina koło Jędrzejowa; 23 kwietnia 1938 r. wojewoda kielecki wydał orzeczenie o oddaniu tego terenu dla Głównej Składnicy Materiałów Kolejowych w Jędrzejowie⁷;
- w listopadzie 1937 r. wojewoda kielecki podjął decyzję o wywłaszczeniu ponad 388 ha terenów należących do Błędowskiej Spółki Koszykarskiej ks. Bożek, ks. Czapła i Jan Woźniczka – Sp. z o.o. z przeznaczeniem na rozbudowę Obozu Ćwiczeń Błędów⁸;
- 5 sierpnia 1939 r. działkę o powierzchni 0,1 ha w miejscowości Milczany, gmina Samborzec w powiecie sandomierskim na drogę prowadzącą od szosy Sandomierz-Opatów do strzelnicy garnizonowej⁹.

Prezentowany materiał źródłowy, jak na wstępie wspomniano, dotyczy wywłaszczenia nieruchomości po upadłej na skutek bankructwa fabryce maszyn i narzędzi rolniczych w Bliżynie, w powiecie koneckim.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” Spółka Akcyjna w Warszawie powstało w 1921 r. z połączenia fabryki Jana Zawadzkiego w Warszawie, Wacława Moritza w Lublinie, Zakładów Przemysłowych „Bliżyn”

³ Tamże, 1927, nr 100, poz. 864.

⁴ Monitor Polski (MP), 1934, nr 85, poz. 127.

⁵ Archiwum Państwowe w Radomiu, Akta Miasta Radomia, sygn. 8356, k. 4.

⁶ MP, 1934, nr 42, poz. 363.

⁷ Archiwum Państwowe w Kielcach (APK), Urząd Wojewódzki Kielecki 1919–1939 (UWKI), sygn. 20462.

⁸ Tamże, sygn. 2472, 2473, 2474.

⁹ Tamże, sygn. 20464.

oraz fabryki „Sierpczanka” w Sierpcu. Zakład w Bliżynie zajmował powierzchnię 38,5 ha, powierzchnia zabudowy w 1928 r. wynosiła 8038 m². W 1927 r. zbudowano własną bocznice kolejową oraz zelektryfikowano całą fabrykę. Rozpoczęto produkcję narzędzi rolniczych: bron, kultywatorów, pługów. Fabryka posiadała w 1928 r. 178 obrabiarek i 4 silniki. Pracowało w niej 553 pracowników¹⁰. W 1929 r. zlikwidowano fabryki w Lublinie i Sierpcu. Następnie zakład bliżyński postawiono w stan likwidacji.

Władze wojskowe zainteresowały się nieruchomością po fabryce bliżyńskiej ze względu na rozbudowę Wytwórni Węgla Aktywnego (WWA) w Skarżysku-Kamiennej.

W 1926 r. rozpoczęto w Bzinie pod Skarżyskiem budowę Wojskowej Wytwórni Rakiet, fabryki chemicznej podległej Departamentowi Uzbrojenia Ministerstwa Spraw Wojskowych (MSWojsk.). W fabryce produkowano głównie iperyt i fosgen. Wydajność instalacji umożliwiała produkcję około pięciu lub sześciu ton tych związków dziennie. Do 1931 r., kiedy zakończono próbną produkcję obu gazów bojowych, uzyskano 104 585 kg iperytu oraz 106 796 kg fosgeny. Należy zauważyć, że w warunkach wojennych dzienne zapotrzebowanie na tego typu środki wynosiło nawet 200 ton. W mniejszych ilościach produkowano również monochlorek siarki oraz etylen. W 1932 r. przeniesiono z Fortu Piłsudskiego w Warszawie oddział rakiet i środków dymnych. Rozpoczęto w tym czasie napełnianie pocisków artyleryjskich ładunkami chemicznymi. W pierwszej kolejności elaborowano w ten sposób 2000 pocisków 155 mm wz. 15 fosgenem oraz 700 pocisków 75 mm wz. 15 FN iperytem z chlorobenzenem. Wydajność instalacji do napełniania pocisków wynosiła kilka tysięcy sztuk na dobę, co w połowie lat trzydziestych XX w. znacznie przekraczało bieżące potrzeby wojska. Sztab Główny WP ustalił zapotrzebowanie na amunicję specjalną w wysokości 25% wszystkich będących na stanie armii. W skarżyskiej wytwórni prowadzono również prace mające na celu unowocześnienie środków przenoszenia gazów bojowych w postaci nowych skorup do bomb lotniczych, pocisków gazowo-kruszących, eksperymentowano także z nowatorskimi systemami zamknięć pocisków. Tuż przed wybuchem II wojny światowej opracowano nowy typ granatu moździerzowego 81 mm zawierającego ładunek chemiczny. W 1934 r. oddano do użytku oddział węgla aktywnego, dostarczający ten produkt do Wojskowej Wytwórni Sprzętu Przeciwwgazowego w Radomiu.

¹⁰ Opracowano na podstawie: „Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” Spółka Akcyjna w Warszawie Sprawozdanie i bilans za okres rachunkowy od dnia 1 stycznia 1927 roku, Warszawa 1928; „Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” Spółka Akcyjna w Warszawie Sprawozdanie i bilans za okres rachunkowy od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 1928 roku, Warszawa 1929.

W tym roku nastąpiła zmiana nazwy WWR na WWA. Możliwości produkcyjne WWA według Departamentu Uzbrojenia MSWojsk. wynosiły miesięcznie: 80 t fosgeny, 75 t iperytu, 2 t gazów łzawiących (chloroacetofenol), 2,5 t środków dymnych (sześciochloroetan), 1,5 t centrolitu, 14 t węgla aktywnego¹¹. W 1938 r. WWA zatrudniała 400 pracowników. Jesienią 1937 r. wytwórnia otrzymała w użytkowanie grunty i zabudowania przemysłowe w Bliżynie. Przejęte przez wojsko obiekty posłużyły do utworzenia oddziału fabrycznego WWA, wyspecjalizowanego w produkcji magnezu metalicznego i soli magnezowych. Oddział w Bliżynie zatrudnił 50 robotników¹².

Podczas II wojny światowej na terenie bliżyńskiej wytwórni Niemcy zorganizowali obóz dla jeńców radzieckich, a następnie obóz pracy przymusowej, który stał się filią obozu koncentracyjnego na Majdanku¹³.

Po oswoobodzeniu Bliżyna spod okupacji niemieckiej władze gminy wykorzystwały część terenów do zorganizowania przedszkola, posterunku Milicji Obywatelskiej, agencji pocztowej. Należy podkreślić, że cały kompleks wojskowy (o przeznaczeniu magazynowym) w Bliżynie jeszcze w 1953 r. stanowił własność Ministerstwa Obrony Narodowej¹⁴.

W 1952 r. w części kompleksu uruchomiono Zakłady Przemysłu Leśnego w Bliżynie, zajmujące się przerobem prefabrykantów suchej destylacji drewna. W 1954 r. nastąpiła zmiana nazwy i przedmiotu działania przedsiębiorstwa (przeróbka chemiczna węgla tj. produkcja węgla aktywowanego) na Zakłady Chemiczne Przeróbki Węgla w Bliżynie. W 1957 r. zakłady przystąpiły do produkcji czerwieni żelazowej.

W 1964 r. nastąpiła zmiana nazwy przedsiębiorstwa na Zakłady Farb i Lakierów Bliżyn. W 1971 r. przedsiębiorstwo otrzymało przydomek „Polifarb” w nazwie, a w 1975 r. dołączono zakłady w Fidorze i jeszcze raz zmieniono

¹¹ Działalność WWR – WWA opracowano na podstawie: Z. Dziemianko, *Przemysł zbrojeniowy w Centralnym Okręgu Przemysłowym*, Toruń 2004; J. Gołębiowski, *Przemysł wojenny w Polsce 1918–1939*, Kraków 1990; J. Krauze, *Zakłady zbrojeniowe m. Skarżyska-Kamiennej w latach 1923–1939*, Warszawa 2007; A. Wysocki, *Zarys produkcji bojowych środków chemicznych w Polsce w latach 1918–1939*, „Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej”, nr 24, 2001.

¹² J. Gołębiowski, *Przemysł wojenny...*, s. 56.

¹³ D. Wainapel, *Byłem więźniem obozu koncentracyjnego w Bliżynie*, Bliżyn 1991; S. Piątkowski, *Obóz pracy w Bliżynie (1942–1944)*, „Zeszyty Majdanka”, t. XXI, 2001, s. 97-113; K. Jedynak, *Polscy więźniowie w obozie w Bliżynie w latach 1942–1944*, „Z Dziejów Regionu i Miasta: Rocznik Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej”, nr 3, 2012, s. 93-108.

¹⁴ Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie, Dowództwo Okręgu Wojskowego V Kraków, sygn. 5105. 5.1322.

nazwę na „Polifarb” Kieleckie Zakłady Farb i Lakierów w Bliżynie. Od 1 lipca 1982 r. przedsiębiorstwo stało się samodzielnym zakładem państwowym. W listopadzie 2000 r. Sąd gospodarczy w Kielcach wydał postanowienie o ogłoszeniu upadku Spółki, ale oficjalne zawieszenie działalności nastąpiło dopiero w 2012 r.¹⁵

Dokument 1 przedstawia wniosek dowódcy Okręgu Korpusu Nr IV Łódź gen. bryg. Władysława Langnera do wojewody kieleckiego z 25 czerwca 1937 r. o wywłaszczenie nieruchomości w Bliżynie, w którym scharakteryzowano nieruchomość – jej położenie i infrastrukturę, stan prawny. W związku z trudnościami formalno-prawnymi nabycia tej nieruchomości gen. Langner wnioskował o jej jak najszybsze wywłaszczenie.

W dokumencie 2 przedstawiono decyzję główną wojewody kieleckiego z 30 września 1937 r. o wywłaszczeniu nieruchomości w Bliżynie na cele obrony Państwa. Decyzja zawiera podstawy prawne wywłaszczenia, opis nieruchomości oraz tryb odwoławczy.

Przedstawione teksty źródłowe stanowią cenne materiały dotyczące zagadnień wojskowości w okresie międzywojennym w województwie kieleckim oraz współdziałania władz wojskowych z administracją rządową.

Teksty źródłowe

Dokument 1. Wniosek dowódcy Okręgu Korpusu Nr IV do wojewody kieleckiego z 25 czerwca 1937 r. o wywłaszczenie nieruchomości w Bliżynie

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr IV
Nr 850-104 A/II/37/Bud
Łódź, dnia 25 VI 1937

Pan Wojewoda Kielecki w Kielcach

Opierając się na Rozporządzeniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. art. 10 i 11 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz.U. RP nr 86/34 poz. 776), stawiam wniosek o wywłaszczenie i ustalenie odszkodowania – przy zastosowaniu art. 56 pkt. 1 oraz w trybie przewidzianym okólnikiem nr 68 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Dz. Urz. MSWewn. nr 24 z 1936 r.) – nieruchomość własności „Polskich Zjednoczonych Fabryk i Maszyn Rolniczych”, będących w stanie upadłości, składającej się z terenu o ogólnej powierzchni 36 ha 9696 metrów kwadratowych

¹⁵ APK, opis Zespołu Kieleckie Zakłady Farb i Lakierów „Polifarb” w Bliżynie.

wraz z zabudowaniami fabrycznymi, bez urządzeń wewnętrznych maszyn i transmisji i zmagazynowanych półfabrykatów, położonej we wsi Bliżyn w gminie Bliżyn powiecie koneckim, Województwo Kieleckie.

Powyżej wspomniana nieruchomość jest niezbędna dla celów obrony Państwa. Dopuszczalność wywłaszczenia na ten cel przewidują przepisy prawne:

- 1) art. 99 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1921 r. stosownie do przepisów końcowych Konstytucji Rzeczypospolitej z dnia 23 IV 1935 r. art. 81 ust. 2
- 2) art. 46 Ustawy o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju z dnia 15 VII 1925 (Dz.U. RP nr 97 poz. 681)
- 3) art. 1 i &1 art. 55 Prawo o postępowaniu wywłaszczeniowym.

Ogólna powierzchnia terenu nieruchomości do wywłaszczenia wynosi 36 ha 9696 metrów kwadratowych. Na terenie tym znajduje się 61 budynków fabrycznych drewnianych i murowanych oraz 29 innych urządzeń terenowych, wyszczególnionych w załączonym wykazie do protokołu szacunkowego. Nieruchomość do wywłaszczenia graniczy od wschodu z gruntami majątku Bliżyn, od południa z gruntami wsi Wojtyniów, od zachodu z gruntami wsi Bliżyn, majątku Bliżyn, huty Ludwika i od północy z szosą Końskie-Skarżysko i pozostałymi gruntami firmy „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych”. Wywłaszczenie ma polegać na oddjęciu prawa własności właścicielom wnioskowanej do wywłaszczenia nieruchomości, tj. „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych”.

Syndykiem Masy Upadłości firmy „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” jest adwokat Antoni Jurkowski zamieszkały w Warszawie przy ul. Czackiego nr 8.

Na nieruchomości do wywłaszczenia ciążą długi hipoteczne w kwocie około 200 000 zł na rzecz wierzycieli uprzywilejowanych, 67 000 funtów szterlingów na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie i 400 000 zł na rzecz Banku Rolnego. Wyciąg hipoteczny dla omawianej nieruchomości prześle dodatkowo po otrzymaniu go z Wydziału Hipotecznego przy Sądzie Okręgowym.

Nieruchomość jest niezbędna dla celów obrony Państwa i miała być nabyta przez wojsko na imię Skarbu Państwa w drodze dobrowolnego wykupu. W tym celu w myśl zarządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych Departament Budownictwa L. dz.826/tj./ZN/37 z dnia 7 V 1937 r. zwołana komisja szacunkowa ustaliła wartość całkowitą nieruchomości na kwotę 210 488,97 zł protokołem z dnia 24 i 25 maja 1937 r. W czasie przeprowadzonych pertraktacji Syndyk Masy Upadłości „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” adwokat Antoni Jurkowski nie zgodził się na dobrowolną sprzedaż, oświadczając, że nieruchomość nie może być inaczej sprzedana, jak z publicznego przetargu, który może odbyć się nie wcześniej, jak w październiku b.r. Jak wynika następnie z protokołu konferencji z dnia 18 czerwca 1937 r. w sprawie nabycia przez Skarb Państwa nieruchomości w Bliżynie, z uwagi na trudności prawne i faktyczne, jakie nastęrczałyby ewentualna licytacja i nabycie nieruchomości przez Bank Gospodarstwa Krajowego, a następnie

ewentualna odsprzedaż jej Skarbowi Państwa – jedynym skutecznym sposobem nabycia tej nieruchomości już obecnie jest niezbędna dla potrzeb obrony Państwa i w dniu 18 VI 1937 r. zgłosiłem do Starosty Koneckiego wniosek o przymusowe jej zajęcie z dniem 25 VI 1937 r.

Dowódca Okręgu Korpusu Nr IV
Langner {Władysław}
generał brygady

Źródło: APK, UWK I, sygn. 20460, k. 1-5.

Dokument 2. Decyzja główna wojewody kieleckiego z 30 września 1937 r. o wywłaszczeniu nieruchomości w Bliżynie

Wojewoda Kielecki

Kielce, dnia 30 września 1937 r.

Nr 0AA-4/53/37

Decyzja Główna

Na zasadzie art. 1, 2 pkt. 1, art. 3&1, art. art. 4, 21, 22&1 i 2, art. 25&1 i 2, art. art. 26, 27, 37, 38, 40, 55&1 i art. 56 pkt. 2 i 3 prawa o postępowaniu wywłaszczeniowym (Dz.U. RP z 1934 r., nr 86, poz. 776), art. art. 45 i 46 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz.U. RP nr 97, poz. 681), art. art. 105 i 106 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (Dz.U. RP z 1928 r., nr 36, poz. 341) oraz na podstawie wyników rozprawy ustnej przeprowadzonej przez Urząd Wojewódzki Kielecki w Bliżynie, powiecie koneckim w dniach 23 i 24 sierpnia 1937 r. orzekam, co następuje:

A. Wywłaszcza się na rzecz Skarbu Państwa, na potrzeby obrony Państwa – przez odjęcie prawa własności – niżej wymienione nieruchomości stanowiące własność Spółki Akcyjnej w upadłości „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” (Rejestr Handlowy Sądu Okręgowego w Warszawie Dział B.N. XIII-6211), a które według oświadczenia złożonego na rozprawie przez przedstawiciela Bank Gospodarstwa Krajowego nabył wraz z innymi nieruchomościami Bank Gospodarstwa Krajowego na licytacji w dniu 20 VIII 1937 r. w Sądzie Grodzkim w Skarżysku i uzyskał przybicie:

- a) Grunt o powierzchni 36,8576 ha – ze znajdującym się na tym gruncie drzewostanem – położony we wsi Bliżyn, gminie Bliżyn, powiecie koneckim, zapisany w księdze hipotecznej „Zakłady Przemysłowe Bliżyn”.
- b) Zabudowania – 61 budynków (...).
- c) Inne stałe urządzenia budowlane znajdujące się na wyżej wymienionym wyżej w punkcie a) gruncie – 29 (...).

B. Wywłaszcza się na rzecz Skarbu Państwa, na potrzeby obrony Państwa – przez ustanowienie na rzecz Skarbu Państwa służebności, polegającej na prawie użycia gruntu do wykonania na nim i użytkowania bocznicy kolei normalnotorowej – grunt o powierzchni 1120 metrów kwadratowych położony we wsi Bliżyn, gminie Bliżyn, powiecie koneckim, po północnej stronie drogi Końskie-Skarżysko, zapisany w księdze hipotecznej „Zakłady Przemysłowe Bliżyn” stanowiący również własność Spółki Akcyjnej w upadłości „Polskie Zjednoczenie Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” (...).

Koszty postępowania ponosi Skarb Państwa, przy czym wysokość ich ustalona będzie oddzielną decyzją. Od niniejszej decyzji – w części dotyczącej wywłaszczenia nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa – mogą strony wnieść za pośrednictwem Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach odwołanie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie w ciągu czternastu dni od otrzymania odpisu decyzji (...).

Wojewoda

W. Lutomski – wicewojewoda

Źródło: APK, UWK I, sygn. 20460, k. 181-213.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Kielcach

Urząd Wojewódzki Kielecki I, sygn. 20460, 20462, 20464, 2472, 2473, 2474. Zespół Kieleckie Zakłady Farb i Lakierów „Polifarb” w Bliżynie.

Archiwum Państwowe w Radomiu

Akta Miasta Radomia, sygn. 8356.

Centralne Archiwum Wojskowe Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie

Dowództwo Okręgu Wojskowego Nr V, sygn. 5105. 5.1322.

Źródła drukowane

Dzienniki Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej 1927, nr 100, poz. 864; 1934, nr 86, poz. 776.

Monitor Polski 1934, nr 42, poz. 363; nr 85, poz. 127.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” Spółka Akcyjna w Warszawie *Sprawozdanie i bilans za okres rachunkowy od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 1927 roku*, Warszawa 1928.

„Zjednoczenie Polskich Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych” Spółka Akcyjna w Warszawie *Sprawozdanie i bilans za okres rachunkowy od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 1928 roku*, Warszawa 1929.

Opracowania

- Dziemianko Z., *Przemysł zbrojeniowy w Centralnym Okręgu Przemysłowym*, Toruń 2004.
- Gołębiowski J., *Przemysł wojenny w Polsce 1918–1939*, Kraków 1990.
- Jedynak K., *Polscy więźniowie w obozie w Bliżynie w latach 1942–1944*, „Z Dziejów Regionu i Miasta: Rocznik Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej”, nr 3, 2012.
- Krauze J., *Zakłady zbrojeniowe m. Skarżyska-Kamiennej w latach 1923–1939*, Warszawa 2007.
- Piątkowski S., *Obóz pracy w Bliżynie (1942–1944)*, „Zeszyty Majdanka”, t. XXI, 2001.
- Wainapel D., *Byłem więźniem obozu koncentracyjnego w Bliżynie*, Bliżyn 1991.
- Wysocki A., *Zarys produkcji bojowych środków chemicznych w Polsce w latach 1918–1939*, „Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej”, nr 24, 2001.